

# ENGLE I DET GAMLE TESTAMENTE

Englene i jødedommen er meget forskellige. Første gang Det Gamle Testamente nævner en engel, er efter Adam og Evas uddrivelse af Edens Have. Her vogter en kerub porten med sit flammesværd. Keruber og serafim er vingede væsner fra Det Gamle Testamente. De vinger, som eftertidens englebilleder oftest er udstyret med, stammer netop herfra.

De engle, der især fungerer som budbringere og dukker op i Bibelen senere, har ingen særlige kendetegn - heller ikke vinger. Da Gud kommer på besøg hos Abraham i Mamre for at bebude Isaks fødsel, er Gud med de ledsagende engle slet og ret beskrevet som tre mænd.

Udover at optræde som Guds ledsagere kan en Herrens engel gribe ind, f.eks. da Abraham skal til at ofre Isak (1. Mosebog 22) eller i kamp (2. Kongebog 19,35).

Engle viser sig også for patriarken Jakob. En nat, han er på flugt fra sin bror Esau, drømmer han, at han ser Guds engle stige op og ned af en stige, hvis top når til himlen. Englene fungerer som ledsagere af Gud og den forjættelse, han nu giver Jakob (1. Mosebog 28,13-15).

Herrens engel viser sig også for Moses, da Gud åbenbarer sig for ham i den brændende tornebusk (2. Mosebog 3,1 ff.), og det er en Guds engel, der går foran Israel gennem Det Røde Hav (2. Mosebog 14,19).

I Daniels Bog, som er en af Det Gamle Testaments yngste bøger, møder vi for første gang ærkeenglen Gabriel, hvis ansigt strålede som lynet (Daniels Bog 9,15 og Daniels Bog 10,6). Beskrivelsen af Gabriels lynende ansigt danner baggrund for Det Nye Testaments opstandelsesengle, hvis udseende er som lynild (Matthæusevangeliet 28).

Baggrundsartikler er fra projektet *Vilde væsner og buttede basser - om engle til alle tider*, som er udarbejdet af Folkekirkens Skoletjeneste i Randers, Favrskov og Hobro-Mariager.

# ENGLE I DET NYE TESTAMENTE

I Det Nye Testamente omtales også en Herrens engel, men den har ikke særlige kendetegn.

Blandt engle i Det Nye Testamente er Gabriel og Mikael de eneste to navngivne. Gabriel kommer med budskabet til Maria, om at hun skal føde Jesus. Men inden besøget hos Maria besøger han også den gamle præst Zakarias og forudsiger Johannes Døberens fødsel, og da Jesus først er født, ser hyrderne ude på marken en Herrens engel, som ifølge traditionen også er Gabriel.

Det gælder for alle tre episoder, at tilhøreren eller tilhørerne (hyrderne) bliver grebet af stor frygt, hvorefter englen siger sit "Frygt ikke". I to ud af tre tilfælde fremkalder besøget af englen skepsis.

Lukasevangeliets beretning om Gabriel har sit forbillede i englens besøg hos Abraham og i fortællingen om bebudelsen af Samsons fødsel. Vægringsmotivet, skepsis over for englens budskab, kendes også fra Det Gamle Testamente, hvor Abrahams kone Sara ler, da hun hører, at hun i sin alderdom skal blive gravid og føde et barn.

Ifølge Matthæusevangeliet viser en Herrens engel sig også for Josef og råder ham til ikke at lade sig skille fra Maria, der er blevet gravid uden hans medvirken. Det er også englen, der advarer Maria og Josef mod kong Herodes og sender dem i sikkerhed i Egypten og henter dem tilbage igen, da faren er overstået (Matthæusevangeliet 1-2).

Det er engle, der sørger for Jesus under fristelsen i ørkenen og styrker ham i hans sidste nat i Getsemane Have (Matthæusevangeliet 4,1-11, Lukasevangeliet 22,39-46).

Ifølge Markusevangeliet, der er det ældste evangelieskrift, siges det ikke eksplicit, at det er en engel, der optræder ved den tomme grav. Her er blot tale om en mand i hvide og lysende klæder (Markusevangeliet 16). Hos Lukas er den ene blevet til to mænd (Lukasevangeliet 22,39-46), mens kvinderne i Matthæusevangeliet ser Herrens engel

vælte stenen fra graven. Englen sidder på stenen, og hans udseende er som lynild (Matthæusevangeliet 28). I Johannesevangeliet sidder der to engle på graven, men Maria Magdalene, som ifølge Johannes, er det første opstandelsesvidne, censer knap, at de er engle. Selvom det således er tvetydigt, hvad englenes rolle har været i forbindelse med opstandelsen, spiller englen ved den tomme grav en stor rolle i billedkunstens såvel som salmernes beskrivelse af påskemorgen.

Ved Jesus' genkomst optræder engle (Matthæusevangeliet 16,27; 24,31; 25,31; Paulus første brev til Thessalonikerne 4,16), og særligt i Det Nye Testaments sidste skrift Johannes' Åbenbaring vrirler det med engle. Her smelter Ezekiels keruber og Esajas serafer sammen til fire såkaldte livsvæsner. Her findes basunspillende engle, som i øvrigt også ledsager Jesus, når han kommer igen. I Johannes' Åbenbaring optræder også dødsenglen og ærkeenglen Mikael, der kæmper mod den faldne engel, Satan, og vinder over ham (Johannes' Åbenbaring 12,7;20,2-3).

Forestillinger om Satan, som den faldne engel, findes især i det essæiske skrift Krigsrullen. Krigsrullen er en del af Dødehavsskrifterne fra det 1. århundrede efter Kristus. Her optræder Satan undertiden under navnet Belial/Beliar. Han er Guds modpol og har andre engle under sig. Tanken om Satan som en falden engel er muligvis forudgrebet i Det gamle Testamente. Belials handlinger og Belials sønner omtales således i 1. Samuelsbog 2,12 og 1. Kongebog 21,10.13 og endelig i Jobs Bog kapitel 1 og 2, hvor Satan optræder som Guds modstander og i Zakarias' Bog 3,1-2 hvor en engel, nemlig Satan, optræder med anklagemyndighed. I Det Nye Testamente nævnes Belial i Paulus andet brev til Korintherne 6,15. Forklaringen på at navnet ændrer sig fra Det Gamle Testaments Satan til Det Nye Testaments Djævel skal findes i sproget. Satan kommer fra hebraisk, som Det Gamle Testamente er oversat fra, og Djævel kommer fra græsk, som Det Nye Testamentet er oversat fra.